

Te Hui Whakangungu Kaiwhakamāori i Tū ki Kirikiriroa

Nā Te Haumihiata Mason

Nō muri tonu mai i tēnei o ngā kura, ka tae ake te rongo kua riro te matua o tētahi o mātou ki te Pūtahi nui o Rehua.

Kei te karawa, Scott.

Kua mau nei te kākahu taratara o mate ki ō pakihwi, nei noa rā te tangi kau atu ki a kōrua ko tō matua. Ko ia kua tae atu ki tērā o ngā wharepuni e kore e kī, ki a nunui mā, ki a roroa mā, e tatari mai rā i a tātou katoa. Kei a koe te kākahu i tēnei wā, kei a wai rā āpōpō, ātahirā. Kāti, tangihia te tangi ki te matua, mā hea kē atu hoki e ea ai a aituā atu i a roimata me hūpe. Nei rā te mihi kau atu a ō hoa, tātou i noho tahi ai i Kirikiriroa.

He tokomaha tonu te hunga i tono mai i ngā whakamārama mō te āhua o te whakamātautau me te kura whakangungu. Otiia, tokoiwa te hunga kua mātua whakauru mai ki ngā whakamātautau i tēnei tau, ā, i tae katoa ake ki te kura whakangungu, i te tī, i te tā. I tae ake anō a Tākuta Sabine Fenton, tētahi tohunga ki ngā mahi whakamāori e mōhiotia ana i te ao, rāua ko Ngāmaru Raerino ki te āwhina, ki te mātakitaki i ngā mahi. I haere ake anō a Ngāhinatūrae Te Uira, tētahi o ngā kaiwhakamāori e kitea ana i ngā kōti, ā, ko ia tō mātou kaiwhakawā i roto i ngā mahi whakamāori ā-waha i whakahaeretia i te rā whakamutunga o te kura. I pai anō te kite i tētahi kanohi i puta i te whakamātautau i tērā tau, engari i hoki mai anō ki tēnei o ngā kura i runga i tana whai kia pai kē atu, kia pakari kē atu ia i roto i ngā mahi whakamāori. Me mihi tēnei ū ki te kaupapa, ka tika.

I haere katoa ngā mahi i roto i te ngākau pai me te wairua ngahau, me te kite iho a ētahi he mahi taumaha hārukiruki tēnei mahi te whakamāori kōrero. Ko tētahi o ā mātou mahi he whakamāori kōrero anga rua kia kite ai te tangata he mea nui tonu te aro atu ki te horopaki o ngā kōrero. Kei titiro kau ki te kupu ka whakamāori, tē aro atu ki te roanga atu o ngā kōrero, ki te roanga atu rānei o te whakaaro. I whakamātauria anō te whakamāori me te whakapākehā kōrero ā-waha.

Kātahi mātou ka whakatū kōti kia pai ai tā mātou whakataū ki a wai ētahi punua poaka 10 nei i whānau mai ki te whāereere a Tiki, i hapū rā i te tame poaka a Tame, engari i whānau kē mai i ngā whenua o Hare. Katoa ngā kōrero a ēnei tātanga e toru i kōrerohia ki te reo Māori, ko ngā kōrero a te kaiwhakawā, i te reo Pākehā. Ka mahi ā mātou kaiwhakamāori me te ngahau o ētahi o ngā whakapākehātanga. I a mātou mō te kimikimi!

I whakahaeretia anō tētahi mahi whakapākehā engari ko tēnei he whakapākehā ā-waha i ngā kōrero whakataū manuhiri tūārangi pēnei i a Nelson Mandela nei ki te marae. Koinei anō hoki tētahi wāhi e tika ana kia noho mai he kaiwhakamāori, ā, ko tāna he whakamārama atu i ngā nekeneke katoa o te marae kia mārama ai te manuhiri, kia taea anō hoki te whakautu ngā kōrero ka uhia, ka whiua rānei ki a ia. Ko tētahi hoki o ngā 'ture' o te ao whakamāori kōrero ko te ū tonu ki ngā kōrero e kōrerohia ana. Nō reira, ki te whiua he kōrero kino, kia kua te kaiwhakamāori e whakapaipai i ngā kōrero he kore nōna i pai ki ngā kōrero e whiua ana ki te manuhiri.

Nō mātou ka tahuri ki tēnei o ngā mahi, kātahi ka kitea te uaua o ngā āhuatanga katoa o te noho hei takawaenga mō ētahi iwi e rua me te whakarāpopoto, te whakamārama atu ki te tauhou he aha katoa te tikanga o tāna e mātaki iho rā, e rongo rā. Arā anō hoki tētahi mahi nui ko te whakamārama i te āhua o te tauparapara, arā, he aha te tikanga, e tohu ana i te aha. Ko wai hoki ka mōhio ki ngā whakamārama me te pūtakenga mai o ngā tauparapara katoa. He mahi tā te kaiwhakamāori.

Ko te wāhi o tēnei momo mahi e whakamataku ana, ko te kore mōhio he aha ngā kōrero ka maringi iho i te waha o te kaikōrero. I runga i tēnei tūāhua, kia noho mataara tonu te kaiwhakamāori, kia areare ngā taringa, ka mutu, mehemea kei ngā kōti e whakamāori ana, kia kua e whakamā ki te pātai i te tikanga o te kupu ki te kore e mōhiotia. He pai ake te kitea o tō kōre ki te kupu i tō whakataruna e mōhio ana koe, me te aha, hē ana i a koe te aronga o ngā kōrero.

Ko ētahi o mātou i tēnei o ngā kura he kaiako i te tari Māori o Te Whare Wānanga o Waikato, ā, i te kore kairiwhi mō tētahi, ka haria mai ana pia i te rā whakamutunga o te hui. Ora katoa ana te ngākau i te mahi a te mātātahi e ngākau nui ana ki tō rātou reo me tō rātou hiahia kia whakamātau rātou i ngā mahi a te kaiwhakamāori i ngā kōti. Kia kaha koutou ngā waka kawē i tō tātou reo ki roto rawa atu o te mano tau hou e whātare mai ana i te pae. Kia kaha anō hoki tō koutou pouako, me kore noa e whāia mai Te Tāunga Tohu i te Matatau e koutou ana pia i roto i ngā tau.

*Te hōhonu hoki o te kōrero
Tētahi tokorua i te Kura i tū ki Mōkai Marae*